

Kaupunkiseutus suunnittelun demokratia ulottuvuus: kadonnut kansalainen?

Jouni Häkli

Kirsi Pauliina Kallio

Space and Political Agency Research Group (SPARG), Tampereen yliopisto

Pia Bäcklund

Spatial Policy, Politics and Planning research group, Helsingin yliopisto

Olli Ruokolainen

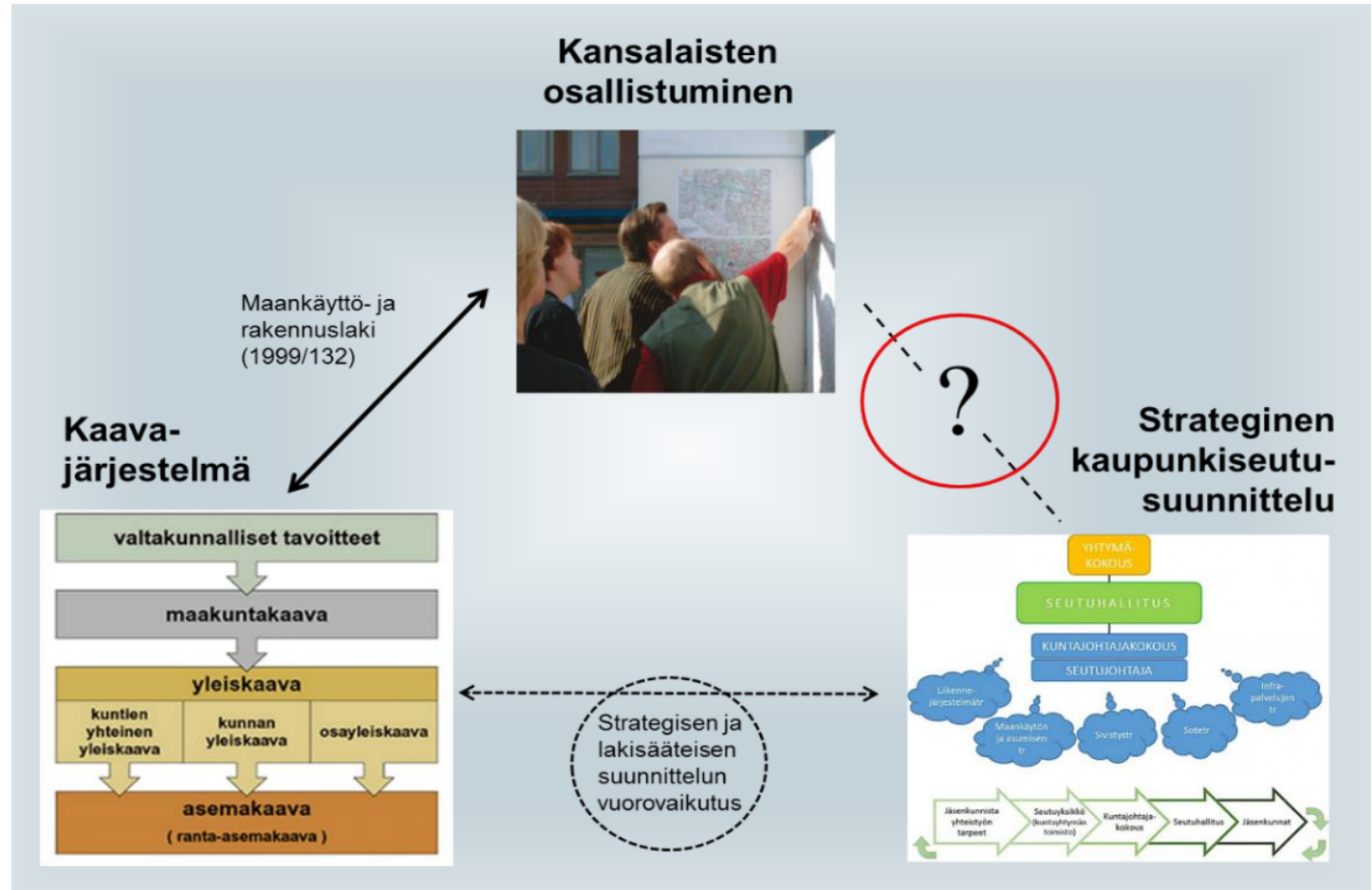
Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, Helsinki

BEMINE

ACADEMY OF FINLAND

strategic RESEARCH

NYKYTILA

Kansalaisten mahdollisuus osallistua elinympäristönsä suunnitteluun on Suomessa turvattu lakisääteisessä kaavoitusjärjestelmässä. Sen rinnalla toimivassa kaupunkiseutujen strategisessa suunnittelussa kansalaisosallistumisen rooli on epäselvä.

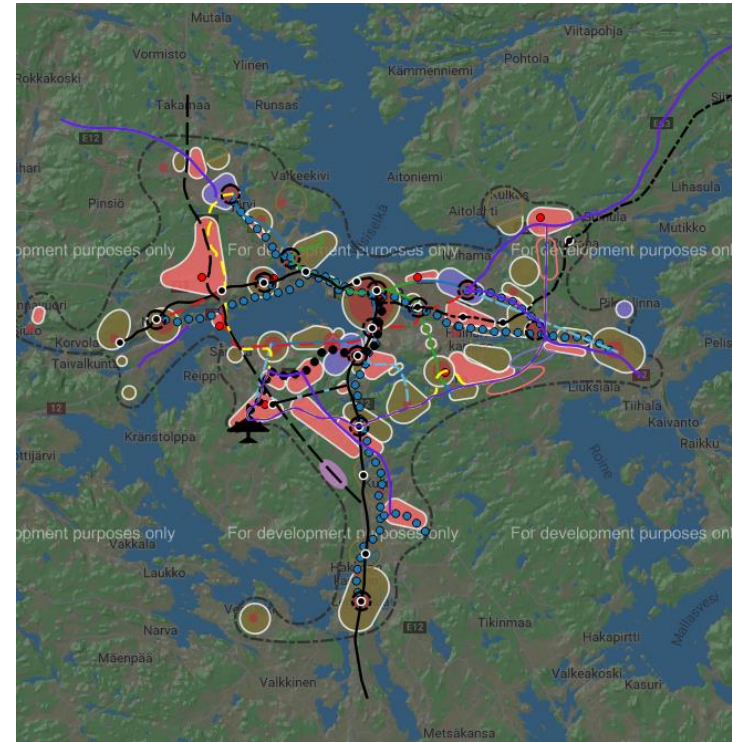
DEMOKRATIAN KYSYMYKSIÄ

- Strategisen seutusuunnittelun ketterä asiantuntijavetoisuus vs. päätöksenteon ja prosessien läpinäkyvyys?
- Strategisen suunnittelun ja kaavajärjestelmän toimintatapojen suhde?
- Strateginen suunnittelu 'kehystää' perinteisiä kaavainstrumentteja ja maankäytön sopimusten sisältöjä – miten merkittävät strategiset linjaukset muodostetaan demokraattisesti hyväksyttävällä tavalla?

ONGELMA

- Kaupunkiseudut eivät ole kunnan kaltaisia vakiintuneita poliittisia yhteisöjä tai hallinnon tasoja => ei **velvoitetta** järjestää kansalaisille osallistumismahdollisuuksia
- Osallistumisen ja osallistamisen vakiintuneiden muotojen puuttuessa kansalaisten on **vaikea saada tietoa ja vaikuttaa** seudullisessa suunnitteluyhteistyössä tehtäviin yhdyskuntarakenteen linjauksiin
- Kaksi ongelmaa:
 - 1) **Demokratiavajeen** vaara kaupunkiseudullisessa strategisessa suunnittelussa
 - 2) Hyödyntämättä jäävä **kansalaisten tietämys** yhdyskuntarakenteen toimivuudesta arjessa

ASIAANTUNTIJANÄKEMYKSIÄ NYKYTILANTEESTA

- Seudullinen strateginen suunnittelu nähdään ensisijaisesti välineenä ylittää MALPE-suunnittelun **asiantuntijoiden välisiä sektori- ja kuntarajoja**: verkostoitua, yhdistää kunnallisia tietopohjia ja koordinoida kokonaisuuksia
- Osa asiantuntijoista näkee kansalaisten **mielenkiinnon ja tietotason riittämättömänä** strategisen suunnittelun kannalta
- Toisaalta kansalaisosallistumisen **vähyys on tunnistettu ongelmana**

*” Ku nää
toiminnalliset
kaupunkiseudut on ...
ihmiset menee rajan
yli. Ne käy töissä, ne
harrastaa, ne asioi. Ja
et se on yhtä toimin-
nallista kokonaisuutta
jolloin se yhden
kunnan suunnittelu ei
oo aina tarkotuksen-
mukaista” (Seudull.
slu ammattilainen)*

*”Se on varmasti
hirveen hämä-
räksi jäävä, että
mikä on
suunnittelu-
alustana tää
kaupunkiseutu”
(Kunnall. slu
ammattilainen)*

*“Sanotaanko nyt
mitä vapaamuoto-
sempaan yhteis-
työhön menee ni
sitä vaikeempi
siihen on sitten
hahmottaa sitä
kaduntallaajaa
mukaan ... ja ei oo
mitään
pakkookaan siihen
välttämättä”
(Kunnall. slu
ammattilainen)*

*“Just sit tää
asennepuoli.... tosi
harvat ajattelee,
ikään kuin edes
koko sitä
kuntatasoa. No
seutasosta,
puhumattakaan”
(Seudull. slu
asiantuntija)*

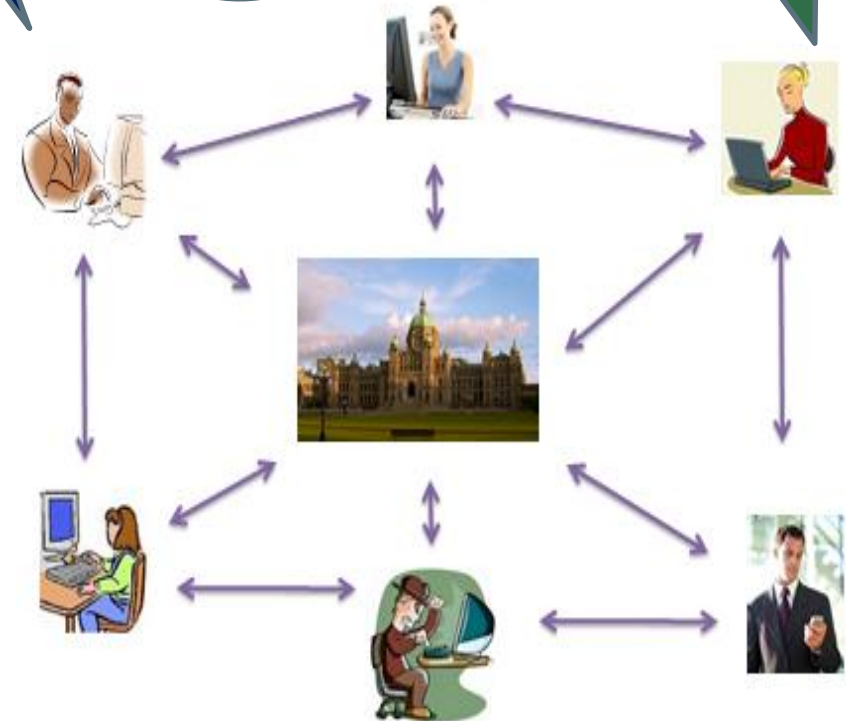
*“Mä kaipaisin
itte jotain
seudullista
osallistumis-
mekanismia”
(Seudull. slu
asiantuntija)*

*” Meil on ihan
älyttömästi
semmosii
hiljaisii ryhmii
joita me ei
osallisuudessa
löydetä”
(Seudull. slu
ammattilainen)*

*”Kanava, jolla
vois käydä sitä
arvokeskusteluu,
minkä tyyppistä
seutua asukkaat
haluaa” (Kunnall.
slu ammatti-
lainen)*

EHDOTUS

- Yhteiskehittämisen pohjalta tunnistettua:
 - Tarvitaan osallistumisen käytäntöjä, jotka mahdollistavat **kuntarajat ylittävää keskustelua arvoista, suunnitteluperiaatteista ja tulevaisuuden linjauksista**
 - Ehdotamme **asiaperustaista kansalaisosallistumista** keinoksi lisätä asiantuntijoiden ja kansalaisten välistä vuorovaikutusta kaupunkiseutukehitystä koskevissa kysymyksissä

MITÄ ON ASIAPERUSTAINEN OSALLISTUMINEN?

- Kansalaisten näkemysten hyödyntämistä kysymyksissä, joista he ovat erityisen **kiinnostuneita** ja joista heille on karttunut **kokemuspohjaista** tietämystä
- Suunnittelurutiinien siirtämistä hetkellisesti taka-alalle – tilaa **asioista** lähtevälle vuorovaikutukselle
- Tunnustaa kansalaisten aseman **strategisen suunnittelun** osallistujina, **asuinkunnasta riippumatta**

Kuva: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sclera

MITEN SE VOISI TOIMIA?

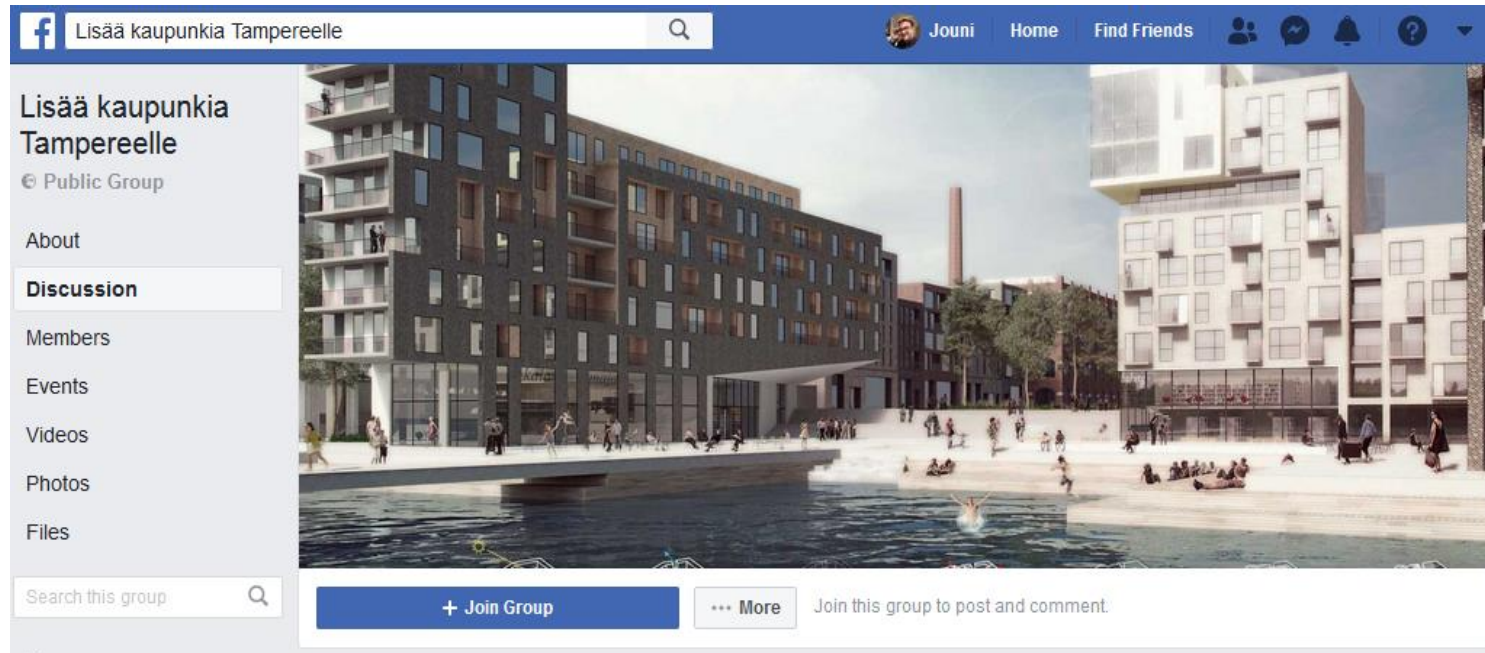
- Suunnittelun asiantuntijoiden tulisi **fasilitoida** keskustelua
 - Tunnistaa arkielämän kannalta **merkityksellisiä asioita**, joista voidaan keskustella seudullisina kysymyksinä
 - Paikantaa kysymyksestä **kiinnostuneita tahoja** sekä **kansalaisryhmiä**, joiden näkemykset jäävät helposti katveeseen
 - Liikkua suunnittelun **ammattikielen ja arjen puhetapojen** välillä

ESIMERKKINÄ liikenne ja liikkuminen

- Monet asiantuntijat nostivat esille **liikenteen** teemana, josta nousee **strategisia, seudullisesti** merkittäviä, kansalaisia **kiinnostavia** asioita
- Liikkuminen **koskettaa kaikkien arkea** ja samalla se on **suurten linjojen kysymys**
- Liikenteen kysymysten ympärille on muodostunut harrastusjärjestöjä, yhdistyksiä ja muita **aktiivisten kansalaisten** yhteenliittymiä
- Liikenneratkaisuihin on tarpeen huomioida myös monia **eritysryhmiä, joiden kokemustieto** on suunnittelulle erityisen arvokasta.

Kiitos!

Julkaisuja

- Häkli, J., Kallio, K.P. & Ruokolainen, O. (2019). A missing citizen? Issue-based citizenship in city-regional planning. *International Journal of Urban and Regional Research* [accepted]
- Häkli, J., Kallio, K.P. & Ruokolainen, O. & Bäcklund, P. (2019). Tieto, toimijat ja demokratia MAL-toiminnassa. Teoksessa Mäntysalo, R. & Kanninen, V. (toim.). *Kaupunkiseudut: Ristiinvalotuksia ja rajanylityksiä*. Bemine loppuraportti.
- Häkli, J., Kallio, K.P. & Ruokolainen, O. & Bäcklund, P. (2019). Kaupunkiseututasoinen suunnittelu ja kadonnut kansalainen: Suunnittelun demokratiaulottuvuus. Teoksessa Mäntysalo, R. & Kanninen, V. (toim.). *Kaupunkiseudut: Ristiinvalotuksia ja rajanylityksiä*. Bemine loppuraportti.
- Häkli, J., Kallio, K.P. & Ruokolainen, O. & Bäcklund, P. (2019). Asiaperustainen kansalaisosallistuminen ja kaupunkiseutusunnittelu. Teoksessa Mäntysalo, R. & Kanninen, V. (toim.). *Kaupunkiseudut: Ristiinvalotuksia ja rajanylityksiä*. Bemine loppuraportti.
- Ruokolainen, O., Häkli, J., Kallio, K.P. & Bäcklund, P. (2018) Seudullista kansalaisosallistumista jäljittämässä tiedon yhteistuottamisen keinoin. *Yhdyskuntasuunnittelu* 56:3, 25–38.
- Bäcklund, P., Ruokolainen, O., Kallio, K.P. & Häkli, J. (2017). Kansalaisten osallistumisen asema kaupunkiseututasoisessa maankäytön suunnittelussa. *Terra* 129:3, 159–169.
- Häkli, J. & Kallio, K.P. (2018) Ketterä kaupunkiseutu ja demokratian dilemma. *Tiede & edistys*, 2018/2, 78–82.